

PROBLEME MUZEOTEHNICE RIDICATE DE EXPUNEREA COLUMNEI LUI TRAIAN ÎN CADRUL MUZEULUI DE ISTORIE AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

ELENA IONESCU

Printre exponatele de mare valoare istorică și artistică din MUZEUL DE ISTORIE AL R. S. ROMÂNIA, un loc important îl ocupă copia vestitului monument **Columna lui Traian** din Roma.

Cele două războaie ale împăratului Traian cu dacii, atât de grandios redată pe relieful Columnei, au în istoria noastră o importanță capitală, ele reprezintă momentul decisiv al multipelilor prefaceri etnice și culturale din care s-a născut poporul român. Din aceste considerente Columna este calificată drept imaginea figurativă a actului de naștere a poporului român.

Cu excepția dacilor, „nici unul din numeroasele popoare absorbite de imperiu nu se poate lăuda că, a văzut înălțându-se un monument mai demn și mai durabil, închinat dragostei sale pentru nealtnare”¹

Milenarul monument, inaugurat la 12 mai 113 în Forumul lui Traian, se păstrează și azi intact, — ca o mărturie vie a unui moment de răscruce în istoria patriei noastre.

Copia valorosului monument istoric pe care o posedă muzeul nostru a fost realizată la Roma în perioada 1939—1943. Comandată de către statul român prin intermediul Academiei Romene din capitala Italiei, lucrarea s-a desfășurat sub directa supraveghere a prof. Emil Panaitescu, pe atunci director al susnumitei Academii².

Mulajele Columnei — operă de proporții vaste — lucrate din ciment armat alb, reproduc cu exactitate atât aspectul materialului original, marmura, cît și formele arhitecturale și sculpturale. Adoptându-se aceeași tehnică și întrebându-se același material s-a asigurat o unitate în execuție pentru întreaga lucrare. Această copie este una din cele mai complete realizate pînă în prezent, iar tehnica de lucru dovedește o mare finețe și măiestrie artistică din partea meșterilor executanți.

Copia noastră a fost realizată special pentru a fi expusă într-un spațiu muzeistic și nu ca să fie reconstituită în aer liber. Din aceste considerente, relieful care formează fusul coloanei sînt prevăzute la partea de jos cu cite un postament executat tot din ciment armat care creează pieselor o bază orizontală, egală cu grosimea reliefului. În această situație, desfășurarea în spirală a reliefului este sesizată numai la partea sa superioară. Soluția tehnică adoptată, existența postamentului care formează o bază orizontală a reliefului, permite etalarea pieselor liniar, dar nu permite reconstituirea fusului coloanei continuu, ci numai parțial, pe spirală, așa cum s-a realizat în expoziția noastră.

În schimb, soclul, baza și capitelul pot fi reconstituite conform originalului, cu condiția să se adopte o soluție tehnică corespunzătoare.

Copia vestitului monument este expusă în Lapidarium-ul amenajat într-o clădire nouă, cu o suprafață de 1700 m.p. dispusă în două nivele, construită în curtea interioară a muzeului.

Accesul în Lapidarium, pentru publicul vizitator, se face direct din holul central.

Factorii care au conlucrat la realizarea amenajării expoziției Lapidarium-ului au fost muzeograful, constructorul și arhitectul proiectant, care printr-o colaborare peimanentă au reușit să îmbine într-un

¹ W. F. Froehner, *La Colonne Trajane*, Paris, 1872, pag. 18.

² *Columna*, în „Contemporanul”, nr. 1078 din 16 iunie 1967, pag. 7.

Lapidariul — vedere generală

mod fericit obiectivele tematice propuse cu mijloace expoziționale și estetice adecvate cadrului arhitectonic al clădirii, realizându-se una din cele mai frumoase expoziții ale muzeului.

Valoarea excepțională a mulajelor de pe imensa friză spirală, care povestește cele două războaie dacice, ne-a impus organizarea unei expoziții care să asigure: o prezentare științifică a mulajelor pentru publicul vizitator, posibilități reale de cercetare și valorificare a copiei pentru specialiști; climat favorabil de conservare și securitate a pieselor; cadru general estetic care să stimuleze interesul pentru monumentul expus.

Pentru a se putea aplica cele mai bune soluții muzeografice în organizarea expoziției s-a ținut cont — în afară de criterii ca: obiectivele tematice, spațiul afectat (existența unei singure săli de expunere pentru toate piesele), caracteristicile tehnice ale copiei — și de unele particularități pe care le prezintă mulajele, devenite exponatul nostru principal:

- volumul și greutatea mare a pieselor (între 1 și 3 tone);
- existența unei singure categorii de exponate (mulajele), executate din același material, cu format și dimensiuni aproape identice (fusul coloanei).

Soluția muzeografică adoptată pentru expunerea copiei a avut în vedere și necesitatea montării soclului, bazei și a capitelului coloanei. Ca atare, soluția muzeografică a mers paralel cu rezolvările tehnice impuse de particularitățile exponatului.

Punerea în valoare a soclului și a bazei, ca părți componente importante ale monumentului, s-a realizat prin poziția centrală pe care o ocupă în spațiul de expunere.

În centrul sălii, în perimetrul anume rezervat, este reconstituit pe un schelet metalic soclul coloanei, format din 27 de piese dispuse în cinci registre.

Soclul este orientat cu latura frontală care conține și inscripția spre intrarea principală a Lapidariului.

Scheletul metalic este astfel conceput încât la nivelul fiecărui registru, în interior, de jur împrejur sînt prevăzute lame metalice, care susțin greutatea volumului anterior. Această soluție tehnică a fost impusă de volumul și greutatea mare a pieselor, dar asigură totodată securitatea și stabilitatea pieselor componente ale soclului pe scheletul metalic.

Columna lui Traian (relief 23). Primul război (101–102); dacii aliați cu roxolanii trec Dunărea și atacă garnizoanele romane din Dobrogea

Socul coloanei fiind mai înalt decât nivelul de jos al clădirii, proiectantul cunoscând soluția muzeo-grafică aleasă a prevăzut plafonul cu o deschidere, menită să asigure spațiul necesar expunerii pe verticală pentru volumul soclului, și natural, continuitatea pentru bază, dar și perspectiva de a fi văzut atât de la nivelul superior al clădirii cât și din holul mare.

În continuarea soclului, pe ultimul registru, este montată baza coloanei, compusă din patru piese. Prezentarea muzeistică folosită pentru cele 125 de reliefuri, care constituie friza de pe fusul coloanei, a îmbinat expunerea liniară a pieselor cu expunerea acestora în spirală. Piesele expuse liniar sînt montate pe console metalice fixate în pereți sau plasate pe lățimea perimetrului de expunere. Îmbinarea acestui sistem este menită să asigure o utilizare mai rațională a spațiului de expunere existent. Etalarea reliefurilor în spirală, în afară de reliefurile I–VI care sînt montate direct pe bază, s-a făcut prin intermediul unor tamburi metalici, care au diametrul egal cu cel al fusului Coloanei originale. Acest sistem de expunere este menit să creeze vizitatorilor o imagine mult mai apropiată de desfășurarea frizei spirale pe original.

Reliefurile, atât cele expuse liniar, cât și cele în spirală, respectă desfășurarea cronologică a narațiunii după friza originală. Ele sînt plasate la o înălțime care asigură o bună „citire a scenelor” în ansamblu, dar și studierea acestora în detaliu, atât pe orizontală cât și pe verticală.

Reliefurile componente ale fusului Coloanei sînt numerotate de la 1 la 125 și prevăzute cu un text explicativ care prezintă scena. Textul este plasat în stînga reliefului.

Circuitul se încheie cu capitelul Coloanei, care este montat pe același tambur cu reliefurile 120–125.

Această expunere a materialului asigură un circuit de vizionare continuu pentru întreaga lungime rezultată din desfășurarea celor 125 de reliefuri.

Copia după celebrul monument de la Roma se află expusă în țara pe pămîntul căruia s-au petrecut evenimentele de mult apuse, povestite pe friza spirală. Ea are menirea să reinvie în fața publicului vizitator, prin „filele” ei săpate în piatră, rezistența poporului dac, iubitor de libertate, într-o luptă inegală cu cea mai mare putere a lumii antice — Roma. În același timp constituie o sursă de documentare științifică pentru specialiștii din domeniul istoriei, arheologiei, etnografiei, istoriei artei etc. care sînt chemați să valorifice inestimabilul izvor.